

Meie Mats

Nr. 7. (189)

Laupäeval, 22. märtil 1919.

Nr. 7. (189)

Rühmi soomusrongi mehi.

Parikaste fotograafia.

Kes tahab jookswa- ja närvihaigusest terweks saada?

Tarwitage wannitamiseks

kuuse- ja wääwliekstraktidest valmistatud

! Pinofluol-tablettisi. !

Wäike saadetus wäljamaalt. Üks toos kuue wanni jaoks. Igal toosil tarwitam. õpetus juures.

Karl Sosaare robukaupluses,
Jaani ja Karja uulitsa nurgal, Tallinnas.

*** * Tädike Rosmarin. * ***

Heinrich Zschokke jutt. Tõlkinud M. K.

(Järg 5).

Uned kiusatused.

Tädike Rosmarin oli nüüd ikka heas tujus, sest et ta Nappjalalt aeg-ajalt lootusrikkaid kirju sai. Ainult Suusikese ükskõiksus pani teda imestama. „Ega see minu protsess ei ole, waid sinu!“ ütles ta küü kümme korda päewas.

Suusikese rinnus olid nüüd hoopis teised tundmused kui enamalt. Teatud tondilugu awaldas ta peale hoopis iseäralist mõju. Ta ei wõinud neid sõnu, õrnu ja tungiwaid: „aga ma jumaldan teid siiski“ ära unustada. Sõrmus oli iga õöse sõrmes. Ema mängis paruni pildiga hoopis rohkem kui poeg, kelle päralt see olema pidi. Ulepea ei oleks parun oma abikaasale hädaohlikumat kinki wõinudki teha. Pilt oli liig sarnane. Teda ei saanud enam kõrwale panna, kui ta juba ükskord käes oli.

Tädike Rosmarin ei aimanud läbikäimisest, mille parun oli alustanud, midagi. Ta ei teadnud ka mingit Suusikese sõbralikkudest kõnedest selle mehe pildiga, kellega Nappjal elu ja surma peale wõitles. Oleks tädike teadnud, ta oleks seda kõige suuremaks kiisuks lugenud, mis ial ühe protsessi wastasele on tehtud.

Parun oli, nii kui näha, peenete wigurite peate suur meister. Ta üks tegu käis isegi suurwaim Nappjala mõistusest üle. Mis ta tegi, kuuleme Nappjala kirjast.

„Ma pean teile, kõrgesti austatud ülemmaksunõuniku emand, ühe väga imeliku loo teatama. Sellesarnast pole mulle mu tegewuse ajal veel kunagi juhtunud!“ kirjutas Nappjal. „Meie protsess sammus jõudsalt edasi. Seal teatati mulle, et parun von Malzen wormilise akti läbi kõrgestisündinud paruniproua von Malzeni oma kõige waranduse pärijaks nimetab. Prauniproua von Malzeni äkilise surma puhul peab noorherra Pompejus von Malzen, kui seaduslik pärija, ema asemele astuma. Kui aga kohtuotsus lahutust nõuab ja see täide saadetakse, ütleb parun kohe kõigist oma õigustest lahti. Mõisad ja muu warandus läheb kohe pärijate kätte üle. Olgugi, et ülemalnimetatud haruldane ja minule täitsa arusaamata akt protsessi käiku palju ei sega, näib mulle ometi, kui tahaks parun kunstwõttega inimeste arwamist paruniproua wastu muuta. Nüüd peab aga teadma, kas kinki tahetaksegi wastu wõtta sel juhtumisel, kui kohtuprotsess edasi läheb ja lahutus otsustatakse täide saata.“

„Sest ei saa ma aru. Mu pea käib ringi!“ ütles tädike, kui kiri talle ette loeti.

„Minul mitte sugugi!“ ütles õpetaja-herra, „mina wõtaks kingi wastu. Sellesarnast ei ole mitte maast leida.“

„Mina olen õpetaja-herraga täitsa ühel arwamisel,“ lisas Säblein juure.

„Ja mis sina arwad, Suusike?“ küsis tädike. „Ma arwan, parun on narr, ehk on see jälle mõni kawalus, millega ta meid lõksu püüab wiia. Kuidas wõib see tal pähe tulla, ennast kõigist mõisadest ja muust warandusest lahti ütelda, kui ta sinust lahutatakse?“

Suusike mõtles paruni sõnade peale, mis pargis õeldi, ja ta silmad läksid niiskeks. Tema tundis selles kiires otsuses paruni puhta armastuse ära, ja ka seda, et ta ilma Suusikeseta elada ei taha ega ei wõi. See mõte pani Suusikese kõik muud unustama ja tõstis ainult ta julgust. Ta wastas siis tädikesele: „Mu mees mõtleb väga ausalt, jumala eest, väga kõrgelt! Mina ei taha teda paljaks riisuda. Parem wõiks lahutusprotsessi katki jätta.“

Nende sõnade juures oli tädike, kui pilwist lan-genud. Ta waatas õpetaja herrale ja isand Säbleinile imestades otsa, siis Suusikese peale ja ütles wiimaks, kui ta ennast oli kogunud: „Sinu mees? Mis sinu mees? Protsess tuleks katki jätta? Sa oled veel tõesti laps, Suusike.“

Õpetaja herra oli küll lühikese nägemisega, aga ta oli wist waimuliku pilgu Suusikese hinge heitnud. Naeratades ütles ta: „Sul on õigus, õeke, Suusike wõib veel küll laps olla, kuid tuhande nädalane.“

„Just õieti õeldud!“ ütles walitseja isand: „Tuhhat nädalat ongi üheksateist aastat, kaksteist nädalat.“

Ootamata awaldus.

Tõeasi on, et õpetaja herra paremini trehwas, kui ise uskus.

Suusike ei wistanud enam midagi. Ei rääkinud ka perekonna koosoleku otsusele wastu, et paruni proua rohkem paruni käest ei nõua, ega wastu ei wõta, kui kohus temale, ehk pojale määrab. Aukartusest hea tädikese wastu ei nimetanud ta parunit enam oma „meheks“. Sõnakuulmise pärast ei kõnelenud ta ka protsessi katki jätmisest. Selle eest põlwitas ta omas toas Pompejuse ees, näitas pojale paruni pilti, ja rääkis õrna soojusega: „Waata, see on su armas, kallis isa. Kas ta sulle ka ikka väga armas on?“ — Suusike riputas pildi paela otsa ja paelaga oma rinnale. Tal oli hea meel, kui Pompejus pilti küsis, mis tema oma oli. Oma ette nimetas ta parunit tihti „minu mees“. Järgmisel pühapäewal, kui tädike Waiblingeni külla sõitis, kirjutas Suusike parunile: „Pühapäewa õhtul leiate oma poja pargist“. Ja tõesti hakkas ta pea pühapäewa hommikul nii walutama, et ta kuidagi tädiga Waiblingeni sõita ei wõinud.

Päewa loojamineku ajal oli parun juba kohal. Suusike läks wärisedes, wäike Pompejus käe kõrwal, armsasse puiestikku.

Nad leidsid teineteist üles. Terwitasid. Parun wõttis ägeda liigutusega oma lapse käe peale, sillitas ta pead ja nimetas teda kõige õrnemate nimedega. Pani ta siis maha ja tühjendas jälle oma taskud mangukannidest.

Suusike istus pingile ja aitas asju korraldada. Parun seisis waiwustuses noore ema ja ta lapse ees.

Wiimaks tõstis Suusike silmad ja ütles: „Paruni herra, nii kuidas meile teatati, tegite te mulle suurema kingituse. Ma tänan teie headuse ja lahkuse eest, kuid kingist ütlen ära. Ma ei wõi seda kuidagi wastu wõtta, sellest peaksite isegi aru saama.“

Parun lõi silmad maha ja waikis paar minutit. Siis rääkis ta, ilma et silmi oleks üles tõstnud: „Millest teie täna ära ütlete, määrab teile kohus ometi — lõppegu protsess, kuidas tahes. Mis teen ma oma waranduse, oma eluga? — Teie põlgate mind — ma olen seda ära teeninud. Teie nõuate lahutuse jätkamist, tähendab — teie nõuate mu hukatust. Kuid olgu siis nii.“

„Ei, paruni herra,“ ütles Suusike, „teie hukatust ma ei soowi.“

„Kas te kunagi wõiksite mu kuriteo andeks anda?“ hüüdis ta elawalt ja heitis ühe kindlusetu lootuse pilgu Suusikese poole. Hinge pidas ta kinni, et Suusikese sõnu paremini kuulda.

Suusikesele tuli tädi ke meele. Ta ei teadnud, mis teha. Enne kui ta wastata jõudiski, kargas wäike Pompejus oma mängukannide juurest ja hüüdis: „Nüüd pane ka isa pilt teiste ilusate asjade juure!“

Ilma pikema jututa tõmbas wäike mees pildi nõõripidi ema rinnalt ära.

Noor paruni proua oli häbi pärast keeletu. „Mis sa teed, üleannetu?“ kogeles ta. Üleannetu hoidis oma saagi kõwasti kinni ja ei jätnud enne järele, kui ema talle pildi andis ja husaride ning suurtükide wahele üles seadis.

Onnis aimdus käis läbi paruni hinge, kui ta nägi, kus ta pilt hoiti. Ta langes Suusikese ette, surus ta käe wastu oma hõõgawaid huuli, ja ütles: „Mu Jumal, mu peale on armu heidetud!“

Omas segaduses ei wõinud paruni proua sõnakestki wastata. Ta oli ära antud. Ta ei saanud aru, mis temaga oli, loodus aga nõudis oma püha õigust, armastus wõitu. Suusikene wastas was'utahtmist paruni käepigistusele. Ta tõstis pea, kui tahaks ta Suusikese pilgus õiget otsust leida. Siis pani ta käed risti, nagu palwetaja. Ta näost paistis waimustus. „Aga ka ilus, kui mõni püha, täis alandlikkust ja uhkust, armastust ja kurbust, istus Suusike ta ees. Lihtne puupink paistis parunile troonist toredam. Ohtueha käes punetawad puudelehed põimisid ta ümber toredama kätte, kui ükski kunstnik seda kullast ja siidist teha jaksab.“

„Teie andsite mulle andeks?“ küsis ta kahtlewalt ja wäga tasase häälega, kui oleks ta kartnud, et mõni wõõras kõrw neid kuulda wõib. Peale Suusikese ei kuulnud teda aga keegi, sest isegi wäikest Pompejust polnud enam seal. Ta taltsutas eemal pargis oma uut kepiruunakest.

„Ma usun teie südant!“ ütles Suusike niisama tasa. Siis haaras parun ta käed ja surus need oma rinna wastu: „O, uskuge! Uskuge igawesti! Ja et see süda teid armastab ärarääkimata armastusega, kuni ta lõhkeb — uskuge ka seda! — Oh igawesti!“

ütles ta ja hakkas mõlema käega Suusikese ümbert kinni ja surus ta südame wastu, millest ta rääkis. Suusikest waldasid tundmused, mida ta iial enne ei olnud tunnud. Ta laskis end paruni rinnale. Nüüd ei olnud enam ei parki, ei taewast, ei maad. Tema huuled sulasid abikaasa huultega kokku. Tema armastuse wannetele wastas ta abikaasa.

Jumal teab, kui kaua nad üksteisele waimustuses armastust ja truudust oleks wandunud, kui mitte wäike Pompejus poleks juure ratsutanud. Mõlemad wõtsid nad korruga Pompejuse endi wahele, suudlesid ta punased põsed weel punasemaks. Tema, kui wäike aamor, hakkas oma kätega nende õlade ümbert kinni ja kelmika pilguga ühendas ta nende huuled suudluseks.

Wahepeal oli pimedaks läinud. Nad pidid üksteisest lahkuma. Lahkumine wõttis aga jällegi oma pool tundi ära, sest et ikka weel kord käsi käes pargis edasi ja tagasi üks ring tehti ja weel kord kõik õrnused korrati, mis juba mitu kord öeldud. Räägiti kokku, millal jälle ühteist pargis näha wõib, ehk kuidas halwa ilmaga kirja saata. Oõnes puu on tihti armastajatele õnnistust toonud. Nii ka šiingi. Ta pidi paruni ja Suusikese pühaks paigaks jääma, sest siia otsustasid nad warjule panna edasitoimetamiseks need read, mis nad üksteisele määrasid.

Järeilmõtlemise wäärt tagajärjed.

See on nüüd iseenesestki arusaadaw, et palju kirjutati ja alal hoiti. Et nädalas paar korda pargis kokku saadi, see on ju ka päewaselge. Seda wõib ka uskuda, et mõlemaid lähinew talw hirmutas. Olgugi, et mõlema südames armastuse kuumus leegitses, ähwardas pargis pakasel ajal hädaoht kõrwu, käsi ja jalgu. Räägiti pargis palju õnnetu protsessi katki-jätmisest. Ta tahtis kaht inimest lahutada, kes üks-teiseta elada ei wõinud. Kaebati palju tädikese kangekaelsuse üle. Kuid ta jäeti rahule, esiteks sellepärast, et teda mitte pahandada, teiseks, loodeti, et ta tulewase kohtuotsuse mõjul ikkagi wiimaks leppima hakkab. Mõlemad pooled ootsid ja lootsid protsessi lõppu, senini jäeti kõik Jumala hooleks.

Selle wastu on ka päris loomulik, et tädi ke kõiksugu paha aimas, kui ta Suusikest wahest waiwuses unistuses, sealsamas jälle elawas waimustuses nägi. Kui tädi ke Suusikest juhtus „suureks lapseks“ nimetama, julges see „omast mehest“ kõneleda, ja ikka imeliku rõhuga ja häälekõlaga. Ta julges isegi wahest paruni eest kosta, kuid ikka tasase häälega, kui peaks tädi ke ainult aegamööda uute sõnadega ära harjuma. Tädi ke sai aru, et Suusike iga õhtu pargis jalutab. See tegi teda ka wäga rahutuks. Olgugi, et ta wäga jookswa halgust kartis, hiilis ta siiski paar korda Suusikesele järele, kuid leidis ta ikka üksi.

Tädi ke raputas pead ja ütles oma wennale: „Ma usun, õpetaja herra, me wäike paruni proua armastab kedagi.“ — Ta arwas õieti, kuid parun ei tulnud tädikesele selle juures mõttessegi: „Me peame selle imeliku, saladusliku lapse järele siiski walwama. Ise ta oma asjaga lõpule ei saa. See on ega peenike asi. Selleks, et talle parki igale poole järele jõuda,

olen ma weidi kohmetu. Teenijatele seda ütelda oleks aga kõige au ja korra wastu, sest saad sa isegi aru, õpetaja herra. Kuid walwama ta järele peab — sest nell sagedall külaskäikudel pargis wiimaste neljateistkümne päewa jooksul peab ometi hea põhjus olema.“

„Lase mind teha, tädike!“ ütles õpetaja herra: „Jäta kõik minu hooleks. Ma hoian parki paremini, kui ükski metsawaht. Asi peab päewawalgele tulema. Okski ei tee seda aga paremini kui mina.“

(Järgneb).

Kuidas hiidlane oma naisele „fillekrahwi“ seletas.

„Kuule, Priidu, seleta mulle õige kord, kuidas selle tillegrahwiga õige lugu on ja kuidas, temaga sõnumet wõib saata?“ küsis kord keegi Hiidu naine oma mehelt.

„Seda seletan sulle kohe,“ wastas Priidu väga tarka nägu tehes. „Kujuta enesele ette ühte siga.“

„Jah, aga siis?“

„Aga õige suurt!“

„Hm?“

„Nüüd kujuta enesele ette nii pikka siga, nagu meie õuest mere äärde.“

„Niisugust siga ei olegi.“

„Sa pead enesele ainult niisuguse ette kujutama.“

„Noh, hea küll, ja siis edasi?“

„Nüüd kujuta enesele nii pikka siga, nagu meist Kärblasje.“

„Sa oled wiist peast ogaraks läinud? See ei ole iialgi wõimalik!“

„Noh, wõimalik mitte, aga ettekujutada wõid sa enesele seda küll.“

„Noh, olgu siis.“

„Nüüd kujuta enesele nii pikka siga, nagu meist Haapjalu.“

„Sa tahad mind wiist lolliks teha?“

„Ei, ei! Aga ettekujutada wõid ju enesele nii pikka harjaslooma, arwan ma?“

„Ja siis?“

„Nüüd kujuta enesele nii pikka siga, nagu meist Tallinna.“

„Noh, nüüd jäta järele! Sa arwad, et mul enam aru kildugi peas ei ole?“

„Ma ütlesin ju sulle, et sa ainult ettekujutama pead! Ainult ettekujutama.“

„Noh, hea küll, ma kujutan siis.“

„Nüüd pane hästi tähele: siin näpistad sa seda siga sabast ja — Tallinnas wingub ta. Nii on lugu fillekrahwiga! Said sa nüüd aru?“

Üks lugu.

(Järg 5).

Ma olin oma wälimuse eest muretssemise wahpeal tagaplaanile asetanud, nüüd hakkasin aga seda jälle piinlikult korraldama. Ma ajasin näo puh-taks ja lasin linnast pulga juuste pummatit tuua. Ka hakkasin ma igal hommikul filmi pesema, mis just nii hirmus ei olnudki, nagu ma wahpeal arwama olin hakanud. Supikatlaga triikisin ma oma ülikonna üle ja õmbleisin mütsile läikiwa nahkrihma ette.

Igal hommikul, kui ta tuli, olin ma parga lael ja igal õhtul saatsin teda pilkudega laagrist wälja.

Ja kui ta wahel ei tulnud, siis waewlesin ma, nagu joodik alkoholi puudusel ja leidisin küllalt põhjust, et Kosta elu wäljakannatamataks teha.

Ühel päewal tõi Peterson mulle wäikse kirja.

Peterson töötas postkontori rahajaoskonnas ja ma käisin õige lagedasti seal ta käest ühte-teist pärimas, mida mulle sugugi waja ei olnud teada, kuid mis mulle wõimaluse andis mustafilmalist plikat näha.

Kiri lõhnas reseedade järele ja seal oli ta päewapilt sees.

Austatud herra.

Ehk ma küll väga hästi näen, et Teie meele-olu kewadist saadik väga muutunud on, wotan ma siiski oma julguse kokku ja tulen teid tülitama. Kord tahtsite te mind maalida. Kas mäletate weel seda?... Kuidas Teie nüüd mõtlete, ma ei tea, kuid ma olen siiski niiwõrd pealetükkim, et oma päewapildi teile saadan. Tehke mulle seda suurt rõõmu ja walmistage selle päewapildi järele mulle üks wäike kawand. See oleks mulle armsaks mälestuseks igawesti. Jään lootma, et te mu peale ei pahanda — sest teil on ju hea süda.

Südamlikult terwitades

Ell.

Ma läksin habemeajaja juure, lasin habeme ära ajada, hõõrusin siis kirjapaberit wastu nägu, et see hästi lõhnaks, sest meie laagri habemeajajal oli kaunis hea lõhnaõli — ja kirjutasin wastuse.

Wäga austatud neiu!

Suurt rõõmu sünnitas mulle Teie kiri: Ma ei oleks kunagi loota tohtinud, et mind selle au wääriliseks peate, mulle kirjutada... Teie soowile pildi asjus püüan ma kõigi oma oskuste ja wõtmistega wastu tulla, kuid julgen siiski arwata, et pilt, ka kõigi minu püüdmiste juures, teie näo

ilusaid jooni wääriliselt edasi anda ei suuda. Pealegi on päewapildi järele joonistamine kaunis läbar. Kuid ma tohin loota, et ükskord aeg tuleb, (oh, kui see õige warsti oleks) kus ma Teid natuuriist maalida wõin. Seni aga leppige sellega, mis ma teile pakkuda suudan.

Kõige südamlikumalt terwitades

Boris.

See oli meie kirjawahetuse algus.

Siis sain ma talt iga päew kirja, wäikeses ma-gusalt lõhnawas ümbrikus, ja kirjutasin ka talle. Ta kirjutab hästi ja ka mina püüdsin oma kirju siisulikulult wõimalikulult hästi kombineerida. Ta kir-jutas, et ta üksi olles tihti minust unistanud on, palus luba mind „armsaks sõbraks“ nimetada ja ütles, et mina esimene meesterahwas olen, kes teda huwitada on suutnud, kuid ta on alles noor, ei tunne põrmugi elu ega tea, kuidas oma tulewikku rajada.

Ma kirjutasin, et ma kahekordne wang olen, ja kui ma ükskord ühest wangipõlwest pääsen, kes-tab teine wangipõlw surmani. Mu füüsiline keha wõib küll traataedade wahelt wälja pääseda ja wa-baks saada, kuid mu astraalne keha, mu hing, jääb igawesti wangi. Need on mu noore, raske elu ilu-samad wiitwod, mis ma praegu üle elan ja ma olen kirjeldamata õnnelik. Ta on mu elule jälle mõtte andnud, ta on kui sirendaw meeteor, mis mu hinge pimedaid urkaid walgustab heleda, rõõm-sa säraga. Kui teda ei oleks olnud, oleks ma tingi-mata nõrgameelseks jäänud. Sest kujutage endele ette, mis see tähendab — neli aastat wabaduseta olla. Seda on küll kerge wälja ütelda, kuid üle elada on see määratu raske. Teised lähewad kewa-del wälja mereranda, waatawad, kuidas mere lai-ned päikese käes õitjema lööwad, ja kõnniwad käsi-käes meisa weerul, udu hämarat loori lõhki käris-tades wallatu naeruga, milles peitub ihu ja kõlise-wad õnnelikukesed. Ma tean seda kõik, aga ma ei saa seda ka teha. Inimesed ei luba mind seda teha, sest ma olen wang ja keegi ei küsi sellest, et ma üksainus kord noor olen ja ka elada tahan. Mis-pärast ei luba nad, et ma õnne ja rõõmu tunnen, kuid lubawad, et ma piina ja walu tunnen?

Loomade kaitseks on nad feltsid asutanud, kuid omasuguste inimeste piinamine on neil organisee-ritud. Wariseerid ja filmakirjateenrid!

Meie kirjawahetus ei jäänud Schleiffsteini eest saladuseks. Ma ei püüdnudki seda nii wäga peita ja olin isegi uhke selle peale. Schleiffstein waiatas, nagu näha, selle asjaolu peale täiesti külmawere-liselt. Ta oli endale ka kommandantuuriist huwituse aine leidnud, kuldjuukselise plika näcl, ja wõib olla, sellepärast ei püüdnudki minuga konkureerida. Me näitasime teineteisele oma kirju ja püüdsime igal wõimalikul juhumiisel wastastikku selgeks teha, et kõigel sellel sügawamat tähendust ei ole, waid see ainult igawuse furnukslõõmiseks sünnib.

Kui pilt walmis oli, kirjutab mulle Ellh:

Armas sõber!

Te ei suuda endale ette kujutada, kui suurt rõõmu pilt mulle walmistas. Kõik leiawad selle minuga wäga jarnase olewat. See jääb mulle arm-jaks mälestuseks igawesti. Ja kui te ükskord kau-gel siit olete, kui te ammu mustafilmalise Ellh unustanud olete, waatan ma seda pilti ja mulle tulewad jälle meele need ajad, kus ma Teid iga-päew näha wõisin. Kuid ka ilma selle pildita ei oleks ma teid iialgi suutnud unustada. Weel kord, armas sõber, tänan ma teid kõigest südamest ja pigistan waimus kuumalt teie kätt.

Tuhat terwist

Teie Ellh.

*

Siis algas revolutsioon ja meile anti wabadus. Meie wõisime wabalt linnas käia ja keeld, eraini-mestaga lähikäia, kaotati.

Ma wõisin Ellhga julgesti laagris juttu ajada ja käisin teda igal õhtul koju saatmas. Ta jutustas mulle oma lapsepõlwest ja oma praegusest elust, et see kurb ja mõtteta olla. Siis trööstisin ma teda ja näitasin talle Wega tähte tummas taewas ja üt-lesin, et me ükskord seal jälle kokku saame. In-i-mene sureb küll ära, kuid see surm ei ole igawene. Igawest surma ei olegi. Meie keha jääb siia maha, aga hing rändab teisele planeedile. Seal elab ta uues kehas, kuni ka see keha sureb ja siis rändab hing jälle edasi ja nii ilma oisjata, ilma lõputa. Kuu on surnud. See, mis me seal üsawal peakohal näeme, on kuu surnukeha, ta hing aga, ta sära on kaugel, kaugel teistel planeetidel ja ei sure kunagi.

Ühel õhtul küsis Schleiffstein, kas ma ei ta-haks Ellhga paar tundi lõbusalt mööda saata. Ma ütlesin, et mul selle wastu midagi ei ole ja, et see kaunis meeldiw oleks.

„Noh, siis kutsu ta homme õhtuks meie juure!“

„Kuhu? siia kajutisse wõi?“

„No jah! Mis siis? Minu Erika lubas ka tulla... Jooime teed ja ajame juttu maailma ilu-satest asjadest...“

„Tõesti, see oleks kaunis kena!... Kas ta aga tuleb?“

„Miks ei tule! Siin ei ole ju midagi iseäralist. Sakslastel ei ole ju laagri asjades midagi enam ütelda — kõik on nüüd wenelaste käes... Siin ei ole karta midagi!“

Ma tegin Ellhse ettepaneku, meie juures klaas teed ära juua. Ta oli sellega nõus ja lubas tulla. Kuid ta ei tulnud.

Teisel päewal wabandas ta end ja ütles, et ta meie ahusse sisse ujub, kuid kajutisse tulla on fiiski kardetaw, keegi wõib teada saada, tekkiwad igasugused tühjad jutud ja sellel wõiwad üleüldise halwad tagajärjed olla. Temal midagi selle wastu ei ole, et me paar tundi koos istuksime ja see sünnitaks talle suurt rõõmu. Ta on selle peale ammugi mõtel-nud, kuid seniajani on ikka ärawõimata takistusi ees olnud. Ja mispärast peaksime me juft laagris koos istuma? Tal on üks tuttam leisk naisterah-

was ja selle juures võiksimme me igal õhtul mõne tunni ühes viibida ja aega viita. Tal on ilus väike korter ja ta on ise ka väga hea inimene.

Ma rääkisin sellest Schleiffsteinile ja ta oli asjaga nõus.

Siis viibisime me enamiste igal õhtul koos.

Need olid kaunid tunnid. Me mängisime pandimängust, laulsime ja tantsisime wana grammofoni kärina saatel. Ma jutustasin naljakaid lugusi kaskate naisewõtmisest ja sellest, kui raske rikkal inimesel Wenemaal elada on. Mu isal on neli mõisa: Urali mägestikus ja ma tean väga hästi, kui raske neid on poolmeisikute kirgiisi rööwjalakade eest hoida. Üleüldse ei ole ma iialgi rahapuudust tundnud ja niisugust lobi, nagu ma nüüd jõoma pean, ei jõonud meil meeswahi siga ka mitte. Aga kui ma nüüd tagasi Wenemaale lähen, müün ma need mõisad maha ja tulen Saksamaale. Siin on palju lõbusam ja elu meeldib mulle siin rohkem.

Schleiffstein jälle rääkis juutide ebausukommetest ja laulis juudikeelseid laule, mis rohket naeru ja lõbu sünnitasid.

Tihhilugu wallatasime me kuni hommikuni. Need olid kaunid wiitwod... Me müüsimme ära kõik oma ülearuse wara, lõime mõlemad päewad läbi piltisid walmis, nagu kääkisi — igasuguses suuruses ja stiilis ja kõige saadud raha eest ostisime inglasiest ja prantslastest konfervisi, teed, kakaod ja igasugust söögimbona. Kõik selle wõtsime me linna kaasa ja perenaine mõstis kõigest sellest maitsepäralist valmistada ja me olime ilma eluga väga rahul.

Jga päew sõitsid wangid suurel arwul kodumaale, kuid minu rinnus oli igatsus kodu järele, mis mind seni luupainajana piinas, täiesti kadunud.

Ka Schleiffstein oli huwituse koduõidu wastu kaotanud.

(Järgneb.)

Teategu.

„Teie soowite ühte kingitust? Ma ei tunne teid ju sugugi.“

„Aga armuline proua, ma olen ju see mees, kes teie laulatuse juures teie peigmehe kõrwal käis ja teda julgustas.“

Ettekuulutus.

Keegi neiu (kellele lehest „kuulsa“ selgelnägija ja grafoloogi kõmukuulutus filma puutub): „Suij sõõgu seda petist ettekuulutajat! Mulle kuulutas ta ette, noor mustawerd mees saawat mind naiseks, kolima ja esimene laps, mis ma sünnitan olewat poeg! Aga nüüd tuli kõik teisiti. Mustawerd ei olnud ta sugugi, juba üle wiiskümmend aastat wana, laps, keda ma sünnitasin, oli tütar, ja naiseks ei ole ma ikka weel saanud. Uskugu nüüd weel keegi niisugust ettekuulutajat!“

Mõrtsukatöö wagunis.

Õhtused lehed tõid teate saladuslikust kuriteost: Mõrtsukatöö wagunis. Kui täna hommiku T. poolt tulew rong nr. 35 N. pooljaamas peatas, tungis tundmata noormees teise klassi wagunisse, kus inimesed pimedikus olles magasid ja laskis rewolwrist ärimees Hans Marguse peale kolm laengut. Õnnetu ohwer heitis sealjamas hinge. Mõrtsukas on kimmi wõetud. Ta nimi on Martin Seljamäe, õigusteaduse üliõpilane. Kurjategija ära põgeneda ei püüdnud, waid andis enese sealjamas wõimude kätte. Kuriteo põhjuste kohta waikib süüdlane kangekaelselt. Asja kohta on wali uurimine alanud.

Sündmus wagunis tekitas ärewust oma saladuslikkusega. Kusagilt ei selgunud kuriteo motiivid. Inimene saab aga rahutuks, kui ta ei tea, mispärast. Ajalehed tõid järgmistel päewadel wäikesid üksikasju mõrisukatööst, kõnelesid mingist nais-terahwast, kes Marguse wastu pingil istunud ja minestusse langenud... kõnelesid saadud haawadest, mis kuulid sünnitanud, aga mis inimese sellele kuriteole wiis, jäi tumedaks, sest inimene, kes mõrtsukatöö toime pani, waikis.

Alles siis, kui mõrisukatöö wagunis kohtulike arutamisele jõudis ja süüdlane sõna sai oma tegewust walgustada, jutustas wiimane, saali täie rahwa kuuldes, asjalikult ja põhjalikult motiivides järgmist:

„Kõige pealt juhin kohtu tähelepanemist selle peale, et mul mingisuguseid kriminaalseid kalduwusi ei ole ja ma kunagi kodanliste seaduste wastu ei ole eksinud, seaduste wastu, mis karistust toowad. Kui ma 27. juulil N. jaamas hommikuse rongi wastu läksin, ei olnud mul aimugi, et Hans Margus sõidab. Margust tundsin ma ainult näo järele, me ei olnud tuttawad, meil ei olnud üksiteisega midagi tegu ja tappa ma teda ei tahtnud. Kui ma ta siiski tapsin, sündis see põhjustel, mis selgusid selle ainukese minuti jooksul, mille kestes peatas rong nr. 35 N. wäikeses pooljaamas.“

Ma suwitasin N. pooljaama läheduses ja ootasin rongiga naist, kellega mul sidemed. Mis see naine mulle oli wõi on, see ei puutu asjasse, aga et kohus wast lähemat defineerimist nõuab, siis ütleme, ta oli minu armuke. Peale selle oli ta mehe naine. On selge, et meie kokkusaamine neil tingimistel piinlikku ettewaatust nõudis. Nüüd sat- tus aga Hans Margus, kes minu armukese ja tema mehe tuttaw, sama rongi samasse wagunisse, milles sõitis see naine. Meie kokkusaamine oli selle inimese läbi nurja läinud ja naine, keda olin oodanud ning ihaldanud, sõitis mööda. Ta pidi mööda sõitma. Siis tapsin ma Hans Marguse. See on uskumata ja naiw, ma tean seda. Aga sellel sekundil, kui kuulsin, et kokkusaamine nurja läinud, ühe juhusliku wõõra inimese läbi, kes sat- tunud, talle eneselegi teadmata, ühte wagunisse selle naisega, süttis minus niisugune waen selle mehe wastu, et oma teo korda saatsin kaalumata

ja mõtlemata. Ma tormasin wagonisse, et seda tegijat lihtsalt läbi tuufeldada, võib olla ainult läbi sõimata. Aga seal sattus mu rujukas tasku ja ma leidsin, kahjuks, rewolwri. Siis kõlajid need kolm pauku, mis said saatuseks temale kui ka mulle.

Kas te võite enesele ette kujutada inimese hingelist olekut, kes naise järgi ihkab, nädalaid ja päivi. Kes kaotanud on kogu oma rahu, vaid ainult ootab, ootab... Mu ihaldatav elas kaugel linnas, tingimistes, mis meie kokkusaamist kõigiti takistasid. Olin mitu kirja saanud, kus sõita lubati, aga ikka jultus midagi, mis kõik plaanid nurja ajas. Kui mitu korda ei olnud ma juba rongi wastas käinud suwe jooksul, mis tooma pidi igatsetu ja mis minutilise peatuse järgi ükskõiksest, võõralt ja tuimalt mööda sõitis, mind maha jättes meelehärmas ja pettumuses. Ma ei jõonud enam, õõjel ei saanud ma silma kinni. Ma kirjutasin, tulgu ta, tehku kõik mis võimalik, muudu teen enesele otja või lähen hulluks.

Siis sain kirja: sõidan 25—27. juuli päevadel, kindlasti ei tea määrata, igatahes hommikuse rongiga, tule vastu. Mu ülesanne oli selge: kolm päeva järgimööda minna hommikuse rongi vastu. Üks neist kolmest rongist toob tema.

Mäletan päeva 24. juulil. See oli harilik, üksik ärapäev, aga kui ma hommiku ärkasin, naeratas mulle päike läbi akna püühapäewalikult. Homme tuleb tema! Ma läksin metsa kõndima ja unistasin temast. Ma lugesin raamatut, kuid mõtlesin temast. Minutid wenisid kui päewad, päew oli oodates pikk kui aasta. Hommikul ei julgenud ma oodata, ma ootasin õhtut ja ööd. Ma ootasin õhtut ja ööd, et mõttega temast magama heita ja hommiku wata ärgata — talle vastu minemiseks. Õhtu tuli, öö tuli, kuid magama ma ei jäänud. Ammu enne koitu olin ülewal, jooksin metsa ja mägesid mööda, et aega, mis mind temast lahutas, surnuks lüüa. Jga erk minus oli pingul, ma olin walmis iga takistust surnuks lööma, mis mind temast lahutas, ükskõik mis kujul.

Kaks tundi enne rongi tulekut olin jaamas. Kõige raskemad, kõige ärewamad ooteminutid, mis seda pikemaks wenisid, mida lähemale jõudis aeg. Wiimaks kostab rongiwile, juba paistab weduri suits metsa taga, kolisesedes ja uniselt logiseb rong tühja jaama ette. See rong on kui surnud. Inimesed magavad, wagunitrepid on tühjad. Konduktor annab wilega märku minekuks. Ma seisain kui soola-sammast: tema ei tulnud.

See on hirmus: jälle 24 tundi oodata, oodata, oodata. Jälle kordub kõik nagu enne, ainult terawamalt, painduwamalt, sest erkude wastupaneke nõrkeb. Ma ei söö, ma ei maga, ma ei saa midagi teha. Ainult ootan ja põlen ootusest. Veel paar niijugust päewa ja ma suren ootamise palawikku. Ka 26. juuli hommikune rong ei too kedagi.

Kui ma seni siiski selle kahklusega olin oodanud, et oodataw, võib olla, alles järgmise rongiga tuleb, ootasin 27. hommikust rongi kindla teadmi-

sega, et see ootamine on wiimane. Jga kustuw minut, iga äraoodatud tund toob ta mulle nüüd lähemale. Mu ettekujutus lõi kiirgawaid pilta õnnest, mis mind waritjes ja mida ootasin nälgjase läbematusega. Misugune idüll, waikseid päewi mööda saata armastatuga, ilmast eemal, üksikus kohakeses, keset metsa, mägesid, keset maaelu muretusi.

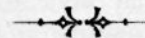
Rongi kume huikamine oli terwitus temalt. Weduri suits metsa tagant ütles mulle „tere tulemast“. Isegi rong sõitis täna pidulikumalt jaama ette kui kunagi enne. Naine seisib waguni trepil ja naeratas mulle. Kuid selles naerus märkasin nukurust. Mis oli sündinud?

Ma tormasin vastu, haarasin ta kae, et teda trepilt alla aidata. Kuid ta tõrjus mu pehmet tagasi. Paar jaama enne seda on Hans Margus peale tulnud ja istub nüüd selle naise wastas, kes mulle sõidab. Maha tulla võimata. Wastasel korral oleks kõik teada ja sünniks skandaal.

Ühe pilgu jooksul on mu seisukord selge. Kolm päewa olen lugenud minutid, et seda momenti ära oodata. Ja nüüd sõidab rong selle ihaldatu ja igatsetuga mööda ning ma jään üksi, isegi oodata ei ole kedagi. Ma ei saa nii. Sündigu mis sünnib, aga ma ei saa. Juba kostab konduktori wile, juba huikab wedur, juba hakkawad rattad liikuma. Ma hüppan peale. Ma torman wagonisse, naine hirmunud mu kannul.

Seal tukub see võõras mees waguni nurgas, müts kuklas, näol magaja lollakas ilme. Sellel võõral, juhuslikul mehel on keelata minu õnne, mida oodanud kolm päewa, millest mu ergud on sööks põlenud. Hirmus wiha hoog keeb minus üles, filmade ees tantsiwad rõngad.

Ma wotan rewolwri, mille külmus mu kätt puudutab ja lasen kolm pauku selle ilmasüüta idiootlikku näkku... kolm pauku, sest rohkem laenguid ei olnud... Ma olen lõpetanud, herrad kohtunikud.“

Teised ajad.

„Kas mäletad weel August, sel õhtul, kui meie endid kihlasime, sõime meie omeletti. Kontsertaias, kõrwalises nurgas, tiigi ääres istusime üksinda ja iga suutäie järele andsid sa mulle ühe musu. Ah, kui sa mind nüüd weel nii sagedasti juudleksid!“

„Heameelega — kui omeletist weel nii palju suhu pista saaks kui sel korral.“

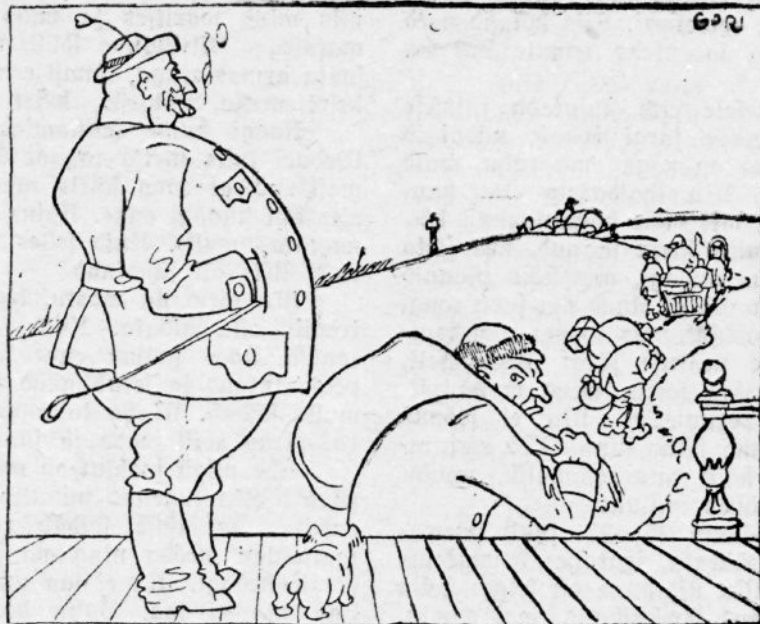
Loobumise.

„Maadake, enemalt ei wõinud ma töötada, ilma et ma sealjuures ei oleks suitsetanud, aga nüüd olen sellest loobunud.“

„Teie suitsetate aga ikka weel õige tugewasti?“

„Ja, aga ma ei tööta enam sealjuures.“

Hulgaline mõistatööliste lahtilaskmine.

Parun: „Mine aga nüüd, Mats, sinna kus sinu iji tahap. Sinul nüüd wabariik olema, ja minu sind sellepärast ka mitte enam kinni hoidma tahtma. Kui otep wabadus, siis olgu igaiühel wabadus... Elagu demokraatlik Eesti wabariik!”

Demir-Kaia.

Hommikumaa legenda.

A. Kuprini järele P. Lõke.

Tuul langes. Wõib olla, et täna meil merel tuleb õõ mööda saata. Kaldani on kolmkümmend wersta. Kahemastiline purjekas kõigub laisalt küljelt küljele. Märjad purjed ripnewad lõdvalt.

Walge udu piirab tihedalt laewa. Ei ole näha tähti, ei taewast, ei merd, ei õõd. Tuld me põlema ei süüta.

Seid-Ablõi, wana, krähmane ja paljasja'gne purjeka kapten jutustab tasase, tähtsa, sügawa häälega wana muinasjuttu, mida ma usun kõigest südamest. Usun sellepärast, et õõ on nii imelikult waikne, et meie all puhkab nägemata meri ja meie ujume, mässi tud uduga, plkkamisi tihedates, walgetes pilwedes.

*

Hüüti teda Demir-Kaiaks. Meie keeles tähendab see Raudne Kalju. Nii nimetati teda sellepärast, et see inimene ei tunnud ei halastust, ei häbi, ei kartust.

Ta rööwis oma salgaga Stambuli ümbruskonnas, ja õnnistatud Thessaalias, ja mägisel Makedoonias, ja Bulgaaria rammusatel karjamaadel. Üheksakümmend üheksa inimest olid langenud tema käe läbi ja seal hulgas naisterahwad, wanakesed ja lapsed.

Kord piiras teda ümber tugew padischahi wägi — pikendagu Allah ta elupäiwi! Kolm päewa kaitses ennast Demir-Kaia, nagu hunt koerte karja wastu. Neljanda päewa hommikul murdis ta plirajate ridadest läbi, kuid — üks. Osa tema kaaslastest langes wihase tagaajamise ajal, teised aga said surma limuka käe läbi Stambuli ümmargusel turuplatsil.

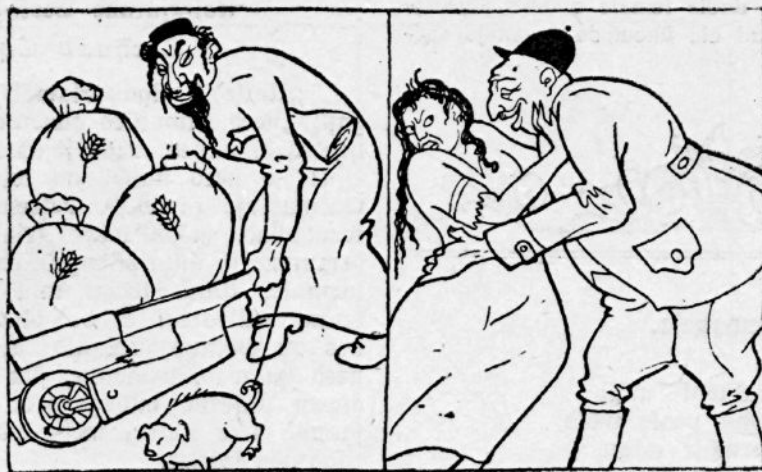
Haawadega kaetud, rohke werekaotusega, lamas Demir-Kaia ligipääsemata koopas tule ääres, kus talle metsikud mägestiku karjased warjupaiga olid annud. Ja südäõõsel ilmus tema juure ingel põlewa mõõgaga. Demir-Kaia tundis temas surma käskjalga ja sõnas:

„Sündigu Allahi tahtmine! Mina olen walmis.“

Kuid ingel ütles:

„Ei, Demir-Kaia, sinu tund ei õõle weel mitte tulnud. Kuula Jumala tahtmist. Kui sa haigusewoodist üles tõused, mine ja kaewa kõik oma warandused maa seest wälja ja waheta nad kullaks. Siis lähed sa otsekohe hommiku poole ja lähed niikaua, kuni jõuad kohani, kus seitsme tee harud kokku jooksewad. Seal ehitad sa maja wilude tubadega, latade diiwanidega, puhta weega purtskaewudes pesemiseks, söõgi ja joõgiga reisijate tarwis, lõhnawa kohwiga wäsinutele. Kutsu oma juure kõiki, kes lähewad ehk sõidawad möõda, ja teeni neid kui wiimane ori. Las' sinu maja olla nende maja, sinu kuld nende kuld,

Ufukimbed.

Ufukommete filmaspidamine praegusel raskel ajal on väga tähtis. Et juutidele nende ufukommete täitmist võimaldada, peab neile nisu ja muud maitsevamat „našvärki“ andma, sest nende kõhud on väga õrnad ja hõrgana leib võiks kogu seedimisaparadi ära rikkuda ja kui kõht rikis, siis ei saa ufukombeid ehk Juudi keeles „šahkermaher'i“ korralikult täita.

Et mõisnikkudele nende ufukommete täitmist kättejaadavaks teha, tuleks esimese öö õigus maksma panna.

sinu waew nende kergitus. Ja tea, et jõuab aeg, kus Allah unustab sinu raske süü ja annab sulle andeks Tema laste were.“

Kuid Demir-Kaia küsis:

„Missuguse märgi annab mulle Jumal, kui mu patud mulle andeks on antud?“

Ja ingel vastas:

„Wõta tulest, mis su kõrwal põleb, söega kaetud tukk ja istuta see maa sisse. Ja kui surnud puu kattub koorega, ajab pungi ja hakkab õitsema, — tea, — siis on tulnud andeksandmise tund.“

Sellest ajast läks mööda kakskümmend aastat. Ole padischahi maa — pikendagu Allah ta elupäivi! — käis kuulujutt wõõrastemajast seitsme tee haru peal Dscheddist Smürnasse. Kerjus lahkub sealt rupiatega reiskotis, näljane — söönult, wäsinu — puhkanult, haawatu — parandatult.

Kakskümmend aastat, kakskümmend pikka aastat waatas Demir-Kaia igal õhtul imeliku puutüki peale, mis oli kaewatud õue peal maa sisse, kuid see jäi mustaks ja surnuks. Demir-Kaia kotkasilmad kaotasid läike, ta uhke seisak wajus küüru ja juuksed ta peas läksid walgeks, kui ingli tiwad.

Ohel warasel hommikul kuulis ta hobuse kabja müdinat, jooksis tee peale ja nägi ratsanikku, kes kihutas wahutawa hobuse seljas. Demir-Kaia tõttas ta juure, haaras waljastest kinni ja palus ratsanikku:

„Oh mu wend, astu minu majasse. Wärskenda oma nägu weega, kinnita ennast söögi ja joogiga ja magusta oma huuli kaljaani lõhnaga.“

Kuid reislja hüüdis wihaselt:

„Lase mind minna, wanamees! Lase!“

Ja ta sülitas Demir-Kalale näkku, ja lõi teda piitsa warrega wastu pead, ja ratsutas edasi.

Demir-Kaia uhke rööwli weri lõi põlema. Ta tõstis maast raske kiwi, wiskas selle teotajale järele ja lõhkus tema pealuu. Ratsanik tuikus, haaras peast kinni ja langes tee tolmusse.

Hirmuga südames jooksis Demir-Kaia ta juure ja hüüdis kurtes:

„Mu wend, ma surmasin sinu!“

Kuid surija vastas:

„Mitte sina ei surmanud mind, aga Allahi käsi. Kuula. Meie wilajeti pascha on halastamata, ahne ja ülekohtune inimene. Mu seltsimehed asutasid ta wastu wandeseltsi. Kuid mind meelitas suur rahaline tasu. Ma tahtsin neid ära anda. Ja kui ma ruttasin teadaandega teele, peatas mind sinust wisatud kiwi. Nii tahab Allah. Jumalaga.“

Murest waewatud pööras Demir-Kaia oma õue peale tagasi. Heategemise ja patukahetsemise redel, mida mööda ta oli üles läinud terwelt kakskümmeid aastat, murdus ta all ja langes kokku ühel ainsal suwe hommiku silmapilgul.

Meelheitel waatas ta sinnapoole, kus ta pilk igal hommikul oli harjunud nägema musta, põlenud tukki. Ja korraga — oh ime! — näeb ta, et surnud puu ajab tema silme ees idusid, lõõb pungad lahti ja kattub lõhnawa rohelusega ja õitseb õrnade kollaste õitega.

Siis langes Demir-Kaia põlvili ja nuttis rõõmu pärast. Sest ta sai aru, et suur ja armuline Allah oma rääkimata tarkuses andis temale andeks üheksakümmendüheksa hävitatud elu üheainsa äraandja surma eest.

Päevakaja.

Erakonnad rahval' nüüd
määrwad moka peale võid,
näitwad üliarmjat nägu,
lubavad kõiksugu tegu.
Lubatakse maad ja rahu,
ära a'ada aegi pahu,
lubatakse suhkru, soola,
lasteaedu, ülikoola.
Maaliit lubab kartulid
Simm-Munna suurustid,
lubab leivaks kasetohte,
kõigile ministrikohje.
Kellel lunastuse fond,
see on kristlik erakond.
Annab andeks kõigi patud.
Oh, tal andeks andmist jatkub!
Annab taewasõidu loa,
taewas mööblitega toa.
Rahwaerakond see rahvast
lubab ümber luua rahvast,
et kõik oleks radikaalid,
aga mitte nadikaalad.
Calurahwa liiduga
selles kokku leppind ta.
Siis, näe, ka töö-erakond,
Wilms on selle põhi-fond.
Neil on oma „Waba Maa“,
mis neil käes on jagada.
Ega ka, et waikib „Sotf.“,
põhmuatub ta pots ja pots.
Ta neid paiseid paljastab,
mida maaliit kaswatab.
Ainult waikivad es-erid.
Neil on paradiis ja peerid
wististe ju käes, mis käes.

Mattu Poks.

Naisreamees.

Naljajutu ke Eesti-Wene sõjast.

Richard Charles.

„Naised,“ algas alamohwiiser partisaanide salgast, „need iiwilised olewused, lilleiludused, armuheadused, naised, kelle sõjatallermatkaas alati pliidaesine — need naised on isitanud oma mehijuse, waimustuse ja wahwusejeemri meeste rinda, kes tormawad, mõök käes, trummilöökid, suurtükki-dentärina ja kuulipildujate ragina wirgutusel wastu surmale. Wälk löögu mind maa alla, kui waletan, wäidates, et on olemas ifegi Eesti naini, kes on wõtnud supikulbi asemel kätte püssi. Sest need haawad, waadake, siin ja siin, need haawad, õigem piisatid, millega sõda sõdurid märgib, olen saanud ühe naisreamehe pärast, kes teenis partisaanide salgas.

Tõega, ma ei wõi kinnitada, millal nimelt Olga-Kusti (ärge imetlege selle kahesoolise nime üle!) meie salga tuli. Panin teda wast siis tähele, kui ta sõda mu ninale kirjutas. Ja see sündis peale Narwa langemist, kui meie Walgale lähenesime. Pean lisama juure, et meie salga kogu aeg täiendati wilumata meestega (Narwa all langesid paljud), nii et meie seas wõis näha ikka ja jälle uusi nägusid.

Kord teatati meile, et waenlased läheduses. Mind saadeti kuue teise maakuulajaga seisukorda uurima. Oli selge, kuid külm talwe õõ. Taewa pärlilise kuuli all kumas lumewäli. Kusagil mustasid hooned, kahes aknas tulukesed kui kaks werist silma. Nagu wastutulewalt kandimehelt kuulsiime, oli seal mõis, kus asusid teise wastast.

Lähenesime mõisale. Hoonete ja puude wahelt tuli nähtawale kuu, kollane kui tsitron, kallates otsekui sulahõbedat puude walgetele tuunikatele, katuste walgetele lumemantlitele.

Äkki kuuldus meie ees pauk; üks meie mees langes, hүүdes hirmunult:

„Ma ei sõenda enam edasi minna; seal on jurm.“

„Ah, ema pojuke, roheline rebane, ja ije weel partisaanide seas!“ mõtlen, kätatades waljusti:

„Maast lahii, Eesti sõjawäe häbiplakk!“

„Ma ei taha enam soldat olla,“ nuuksus maaslamaja peene häälega.

„Ole siis memm!“ ütles keegi partisaanidest.

„Olengi... tüdruk,“ wastas maaslamaja argelt üles tõustes ja ninarätikuga silmi pühkides.

„Ritta,“ käskisin. „Neid on mõisas seitse, meid on seitse — mees mehe wastu, hammas hamba wastu, rusikas rusika wastu!“

„Ma pole ju mees,“ hädaldas partisaan ja lasi hirmuga ninarätiku langeda, kui wihajelt talle otja waatasin ja hүүdsin:

„Ära loba!“

Siis andsin talle rusikat nuusutada ja astusin ta ninarätiku peale; kuid partisaan kinnitas kangekaelselt:

Et teist tugewaks, kindlaks, õnnelikuks ja ees kujulikuks teha, on waja...

„Päewalehe“ arwamise järele ainult häid, osawaid ja kogenuid eestwedaajaid — kõik muu tuleb juba iseenejelt.

„Sotsialdemokraadi“ arwamise järele — ainult tööd ja tegewust.

„Olen plika jah,“ ja waatas punastades ning jealsamas kahwatades oma ette maha.

Seal lõi mu pähe imelik mõte: ehk on tõega neiu. Ma waatasin teda terawamalt. Ta nägu näis sel filmapilgul mu meelest kui kahwatu lill, ta huuled kui wärske haaw, aga pikk sinel moosdustas ta tõega naisterahwa, wanaaegse Trooja naisterahwa, kuna kõrge lambanahkne müts ta peas näis kui muistne Persia peape, nagu olin näinud piltidel.

Ma wilistasin oma kihwadesse, s. o. wuntsidesse, ja hüüdsin:

„Tõega neiu!“

Ta arwas seda wiist küsimuseks, sest ta wastas mähedalt:

„Tõega.“

Mu meelest langes see sõna ta huultelt kui täht taewast. Kuid mul puudus aeg kauem ta ilu imesiada.

„Pärast kõneleme,“ sõnasin ta ninarätikut maast üles tõstes ja seda puhastades. „Paluksin teid, austatud preili, nii lahke olla ja oodata, kuni wastase mõisast wälja lööme... Olge nii lahke, siin on te ninarätik!“

Seda öeldes, tormasin oma meestega täiel ajal mõisa. Uskuge, kunagi pole mul sarnast wõitluse meelcolu olnud kui siis. Miks? Muidugi leitud neiu pärast. Sel filmapilgul oleksin walmis olnud ta pilgu, sõna, soowi peale päikest taewast maha tooma, kuu peale ronima wõi tähti kui maasikaid müüsi noppima.

Me peksime wastased mõisast wälja wiie minuti jookjul. Siis otjisin neiukehe üles. Häkkas juba hämardama. Keegi nägemata ehtis lähipaistwa purpurikangaga wälja. Neiukehe näol oli pu-

nane kuma ja ma nägin, et ta näol õitfesiid kaks sinifilma kui kaks rukkilille.

Pärisin, mis ta nimi?

„Olga,“ oli wastus.

Miks ta partiisaanide salka tuli?

„On teistes sõdades ennegi naisi olnud,“ wastas ta, „peab siis seks mõni eriti mõjuw põhjus olemata?... Miks ma end siamaale ei awaldanud?... Sest et sõjawäes, kus ainult üks naisterahwas ja tuhanded mehed... ning leitnandid, mõistate... ses sõjawäes on natuke kardetaw... Palun sel põhjusel mu saladust mitte wälja anda... Ma olen siin Kusti, mitte Olga.“

Mehed, kes mu meelepahaks olid liigi tükkinud, töötajad ühes minuga saladust pidada. Siis palusime igauks wabandust, kui wahelt liig labased olimte. Lõpuks läksime mõisa, kuhu wäed järele tulid.

Kolm päewa wiibijime strateegilistel põhjustel ärawõetud mõisas. Juba esimesel päewal pehmis ilm ja hakkas sadama paksu lund. Ei oli aega, siis analüseerisin ja oppisin tundma Olga-Kusti anaatoomilist ilu, et ma kolmandal päewal talle abielu ettepaneku tegin, lubades teda niipea kui sõda lõpeb endale naiseks wõtta. Olga lubas järele mõelda, sest kuus mu seltsimeest olid juba igauks talle sarnase ettepaneku teinud, nende seas ka üks naisemees.

Ohtul saime peamehelt käju edasi tungida, edasi tungida ka siis, kui Surnumeri wõi Araraati mägi meie teele peaks ette tulema. Me täitsime wiibimata käsku. Sadas lund, aga meie läksime, üleni walged, läbi sajuje öö. Nii liikujime hommi-kuni.

Akki kuulbus meie ees lumise walge müüri taga mingi sumin. Meid kästi maha heita. Meie langesime kõik lume peale nagu pikk plank, mida maru pikali lööb. Samal silmapilgul kuuldus kuulipildujate ragin. Nii kestis umbes weerand tundi. Kui lõpuks ragin waikis, saime käsu edasi tungida.

Meie kargasime üles, peale ühe, ja see oli Olga-Kusti, kelle kõrwal ma alati sest saadik wiibisin, kui teda tundma sain. Mul käis külm judin üle ihu: ehk sai haawata? Nüüd wast tundsin, kui kangesti teda armastasin. Ma kumardasin meelt-heitest ta kohale. Ta lamis lumes nagu puhka pesuga woodis, üks käsi rinnal, ja hoigas.

Ma ei näinud ta lumisel kuuel werd. Et selgusele jõuda, tõstsin ta käe õrnalt kõrwale ja awasin nõõbid ta rinnal. Sündis awaus, kuhu käe surusin. Kuid järgmisel silmapilgul kargasin hirmsa wande hüüdega üles, andes haawatule wõimsa jalahoobi pähe, kes imelikul kombel selle hoobi wirgutujel üles kargas.

Mul oli esimesel silmapilgul tunne, nagu oleks maawärisemine, wiimanepäew, nagu lõhkeks taewas mu kohal ülewal, nagu tekkiks kuristik mu jalge alla. Ma tormasin kõige hirmsamasse lahingumõllu. Mõni minut hiljem sain haawata. Mind saadeti haawajõumise paika, sealt laatsaretti.

Mis jääb mul weel ütelda? Wahest mõistate ise, Olga-Kusti oli lihtsalt argpüks, arg Kusti ja mitte Olga.

Ma ei ole teda enam kunagi näinud ja ei soowigi seda.

Nii minu anekdoot naisreamehest partisaanede salgas. Nüüd kuulsite, et on ka meie wägedes naisi, nagu enne tõendasin.

Juba ühest on küllalt.

Emand Liineorg (laulab pühapäewa hommikul suure waimustusega klaveri saatel): „Oh anna tuhat keelt ja mulle ja tuhatkordseks tee mu juu!“

Jsand Liineorg (hirmu pärast wärisedes): „Halastaja Taewaisa, kaitse mind selle õnnetuse eest! Ehk kui see karikas minuist mitte mööda minna ei wõi, siis tee mind vähemalt kurdiks!“

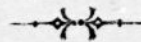
*

Õnneseen.

„Niisugust õnneseen, nagu kirjanik Sulewarfs on, ei ole ma weel kunagi näinud!“

„Kuidas nii?“

„Jaanuarikuus suri tema ämm Hispaania haigusesse, weebruaris leidis ta turult ühe paberossi karbi wiie paberossiiga, ja eila, kui ta ühe toosi tuletikka ostis, siis ei leidunud tikkude seas mitte ühtki niisugust, mis mitte tuld ei oleks wõtnud.“

— Sõjamees. —

Peet Lõke.

Min oli nagu iganenud neiu: pahur, jonnakas ja tige. Langesid mõned üksikud lumerätjakad ja tuul wingus uulitsatel.

Kasukas kraet üles lüües, kirusin wanapiigalilt ilma ja waaltesin suurt koolimaja kogu, millest parajasti mööda läksin. Koolimaja oli kurb ja eluta, kui mahajäetud naine. Mulle tulid meele õpilased, kellel aeg oleks juba siin raamatuid uurida, aga nüüd sõjawäljal peawad sõdimis ja üleüldist weretööd kaasa tegema.

„Kas see õige on, ei neid ka sõdima sunnitaakse,“ mõtlesin ma. „Kas see nende noorukese hingeelu peale halwasti ei mõju? Nad on meie tulewik, nagu öeldakse, ja kui nende õrnade südamete pihta põrutada niisuguse toore rusikaga, nagu sõda, kas ei jäta see eluks ajaks sinna oma märgi järele?“

Sammusin ja mõtlesin.

Sealt lähenes mulle keegi noormees, wist küll kooliõpilane, müüsi ja prillide järele otsustades. Noh, seal ta ongi, see sõjamees, kelle üle parajasti mõtteid mõlgutasin. Täitsa sõjamees, kui sõjamees, seljas põlwini ulataw kasukas, mis keskelt riidest wõõga kokku tõmmatud, ja külje peal ähwardaw püsi tikk. Suus aga tormas paberos, kui Mañeri wabriku korsten.

„Stop, see oled sina?“ hüüab ta korruga mulle otša wahtides. „Noh muidugi sina. Minast tunnen ära. Ja kuidas sa nina nii rumalalt krae wahelt wälja oled unustanud, eks näe, kui sinine ta on.“

„Ha, Waarikas,“ imestan ma. „Wõi sina ka sõjamees! Ei oleks uskunudki!...“

„Mis seal uskuda! Muidugi sõjamees!... Kuid see paberos on täitsa sõnnik, kas sul ehk paremat ei ole?“

Kiskusin suure waewaga kohmetanud näppude abil taskust suitsukarbi wälja ja ulatasin talle. Olin rõõmus, et ma temaga kokku juhtusin. Nüüd oli mul wõimalus oma mõtete peale wastust saada.

„Ah sul siin mitu tükki sees,“ sõnab noormees karpi waadates. „Noh aitüma, ma wotan siis juba kõik... Wõi sina siis istud kodu laua taga?“

„Terwisline seisukord...“ wabandan ma.

„Ah tont sind oma terwislise seisukorraga!... Waata korraks minu peale: pois nagu paradiisi õun!“

„Noh kuidas seal sõjawäljal ka siis läks?“ küsijasin ma.

„Ah, mis seal minna, enamlasti sai nootida küll ja küll...“

„Liibawi“ walitsus tahab Eesti walitsust wälja kärutada.

„Kas sina ka?“ imestasin ma, mäletades tema argtust.

„Ja muidugi. Mis seal siis imestada?... Elite nagu oli natuke harjumata, aga pärast läks kui fula wõid mööda. Ja mis kuraditega teha?! Näed kuskil pööja taga teisi ja pöruta pihta! Mis seal weel mõelda, — kui ei säruta neile, särutawad sulle.“

„Aga kuidas kooliga siis?...“

„Ah tont seda kooli...“ wastas ta ükskõiksest. „Eks seal aega ole käia! Enne tarwis raha korjata. Meile maksetakse praegu wiisteist rubla päewas, raha kui raba!... Ehk saab weel mõne enamlase taskut ka tühjendada, siis ela, kui mõisnik!“

„Nii... Te olete õige palju muutunud,“ sõnasin ma pikkamisi.

„Muutunud?... Kas tõesti? Seda ma arwan. Mehelikumaks olen ma muidugi läinud ja ka paberossa olen tõmbama hakanud... Mis teha, antakse ju seal tubakas prii, muud kui tõmba!... Ühe enamlase taskust leidsin tubli paki mahorkat. Arwasin, et olen õnnega koos, aga tuli wälja, et mitte kuhugi ei kõlba, — rohtu oli wiit hulka ajanud... Aga mu tuttaw sai head tubakast, eht esimene sort. Lõbu kohe tõmmata!“

„Aga kuidas wanemad sind sõjawäljale lasksid minna,“ küsisin ma uudishimulikult. „Oled ju neil ainus poeg?“

„Sufi neid söögu,“ pajatas mu noor sõber kuraasikalt ja sülitas tubli löraka lume sisse. „Esitei ei tahtnud küll lasta, aga wiimaks pidid ometi nõusse jääma. Ja, tont wõtku, ega ma ometi igawesti wõi nende seljataha kükitama jääda. Sõimati mind koolis muidugi „memme pojaks“. Tulin neid

nüüd paariks päewaks kodu waatama ja sõidan homme jälle tagasi. Kodu seenetama ma ei hakka... Aga, sufi söögu, mul wähe aega. Hüvasti.“

Ja kähku sammus ta mööda uulitsat edasi, puhudes wahwasti kahele poole suitupilwi ja waadates ükskõiksest wastutulijatele näkku.

Waatasin talle natuke aega järele, peitsin oma nina krae warju ja hakkasin ka edasi sammuma.

Tuisik oli juuremaks läinud.

Kah saba.

Tallinna põikuulits. Ühe maja ees seisawad inimesed lõpmata pikas reas. Waikse kannatusesega ootab seal kõigist kihetidest rahwas — mehed ja naised, noored, wanad emakesed ja taadid.

„See on häbi!“ pörutab keegi möödamineja inimesearmastaja, „et wõimud ikkagi weel inimlikku jagamiskorraldust pole suutnud teha! — Misjaoks seisawad need waesed inimesed siin?“ pööras nüüd mees ühe õige wäsinud tüdrukukese poole — „kas ootawad suhkrut wõi kartulid?“

Pliikake, naeratades, wastab:

„Siin wõetakse rahwawäkke inimeji!“

H. J.

Head isad.

Eesti riigi loomisel Tartu kadaklaste isad tegid oma lastele valmis soojad pehmed pesad. Seal on armas elada neil, kes vabaduse algul tahtsid Eestit tallata Balti parunite jalgul...

Sõjafensor, herr von „P“, kes veel hilja Eestit suges —

linnawolikogusse wõimumeeste hulka puges, seal nüüd „rebast“ mängides ootab õnnist filmapiilku,

mil mõiks Eesti riigile pähe juhti tuld ja wälku.

Tuntud salapolitse, Wene nuuskur, sakste ori, kohtu-uurijaks end löi — nüüd ta paiskab julgelt pori

wastu filmi kõigile, kes veel ajab küüned wastu, hüüab: „Oled punane, kasi türmi — kinni istu!“

Eesti riigi loomine on meil Tartus wäik ja waga,

kaunis kadaklastele — parun ees ja nuuskur taga,

kästaks kaenla wõtta müts, kaapi suurte sakste kintsu,

kellel kaitseks „heimatshutz“, oodates uut weretantsu.

*

Preilid, kes kord sakstele lillekimpa kandsid wastu, eks need tootluskomitees praegu õnnelikult istu — seal nad ishekkaka jagawad Eesti riigis — Saksa meeles,

ishekkakis räägiwad kaunis „kadaklaste“ keeles.

*

Aga need, kes ootasid, millal õitseks Eesti kodu,

summitud on ootama kõrbes taewast manna-sadu —

igal pool on ikka ees paks ja pehme „lambawägi“,

isa kaitsele karjudes: „Sikud... ärge tulge ligi!“

Lehtmetse Kaarel.

Nuhklus.

Et habemeajajate salongides harilikult suuresti poliitikat aetakse, on igauhele, kes nendes käinud, wäga hästi teada.

Ühes niisuguses salongis rääkis hiljuti keegi kõmujuttude laialilaotaja meie sõjawäljeli igasuguseid hrimulugusi, mis paljude pealtkuulajate seas pahameelt sünnitas.

„Kas teie ei wõi seda meest wälja wisata?“ küsis keegi, kes lobisejat enam kauem pealt kuulata ei suutnud, salaja peremehelt.

See kehitas alanukke.

„Seda ei wõi ma kahjuks mitte,“ wastas küsitaw sõjistades, „aga ma lasen temal pärast oma õpipoisji habet ajada.“

* * *

Kaht oli ära kuwanud ja hallik mardane...

Naljalehe toimetaja: „Ja, ma kahetse wäga, et ma nii sagedasti teie luuletusi tarwitada ei wõi: teie muudu nii satüüriline naljahallik näib wiimasel ajal õige kokku kuwanud olemat.“

Luuletaja (keda pruut maha jätnud): „Ja, ja, ma tunnen seda isegi. Ma pean enesele jälle uue pruudi otsima.“

* * *

Puhkuse.

„Noh, ja oled ju õige tublisti kosunud, armas sõber! Sa elasid wististi pikemat aega maal?“

„Ei, mina mitte — aga minu naine!“

* * *

Järelekuulmata.

„Praegu tulin ma haigemajast, kus ma teid kui wana sõpra ja waprast sõdurit waatama tahtsin tulla, aga kahjuks olite teie juba terweks saanud!“

* * *

Wäike puudus.

Miilitšauilem: „Teilt ära warastatud mops on leitud.“

Wanapiiga: „Jumalale tänu!“

Miilitšauilem (ühte nülitud koeranahka lauale pannes): „Siin ta on... ainult siju puudub.“

* * *

Et Eesti wabariigis kindlat korda maksuma panna, on peale muu automaat-peksumasinad maksuma pandud. „Masinameistrieks“ on kutsitud kogenud „parkijad“ ilmakuul'ast Saksa-Baali nahawabrikust. Töötawad heade tajajärgedega. Tajuks saawad prii sõidu Rootsi, kui siin asi „halwasti“ hakkab minema.

Kas nii ehk naa.

„...On teil tõesti tõsised mõtted minu tütreaga, wõi mitte?“

„See oleneb kõik teie heaksarwamisest, isand Mägis. Annate teie oma tütrele 30.000 marka kaasawara, siis saab ta minu naiseks, annate teie temale vähem, siis jääb ta teie tütreks.“

* * *

Siis aga...

„Noh, mis ütles teie abikaasa, kui teie õhtul kodust wälja tulite?“

„Ei midagi, ta räägib alles siis, kui ma koju tulen.“

* * *

Oh need naised!

„Sa pead mulle ühe uue kleidi, ühe paari lakk-kingi ja ühe uue kübara ostma.“

„Oho — see on juba täieline tormijooks minu rahakoti peale!“

* * *

Ja midugi.

Naine: „Kas see raudkübar, mis ja lahingus kannad, sulle mitte peawalu ei sünnita?“

Mees: „Armas naine, nii mõnigi kübar, mis ma sulle ostma pidin, on mulle palju rohkem peawalu sünnitanud!“

*

Kõige suurem rõõm.

Laps: „Mispärast kaagutawad õieti kanad, m'ammakene?“

Emä: „Rõõmu pärast, et nad ühe muna on munenud.“

Laps: „Aga siis peaksite küll õieti meie kaagutama.“

*

Kõigi eest ei wastuta.

Kohtunik: „Teie tunnistate siis üles, et teie herra Sarapuu kõögist üheksa kodujänest olete warastanud?“

Maras: „Ei, palun, herra kohtunik, neid oli ainult kaks — teised tulid alles tee peal, kui mind miilitsajaoskonda wiidi, ilma.“

* * *

Sellele pildile ei leidnud „Meie Mats“ mingisugust vastavat allkirja. Hädakorral võiks ta kujutada meie erakondi, kes enne valimisi „libedal pinnal“ uisutavad. Ühelt poolt meelitab võimu armujumal, teiselt poolt nokitseb elu tõelikkuse must ronk.

„Meie Matsi“ tellimiste vastuvõtmine on avatud.

Tellimise hind kättesaamisega aastas 40 mrf., 6 kuu eest 20 mrf., 3 kuu eest 10 mrf., 1 kuu eest 3 mrf. 50 p. Toimetusest ise ära viies: aastas 35 mrf., 6 kuu eest 18 mrf., 3 kuu eest 9 mrf. Ilmub iga laupäev. Adressi muutmise eest 50 p. Endistele tellijatele saadetakse ajakirja seni edasi, kuini tellimiseraha uue hinna järele jätkub.

Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Harju ja Kütli uulitsa nurgal nr. 46/15, „Teaduse“ raamatul.

Trükiwiga.

Eelmises numbris on piltide „Eesti päästekomitee“ ja „Sõjawäe paraad iseselswuse aastapäewal“ allkirjades eksitaw trükiwiga juhtunud. Nimelt on seal trükitud: 24. märtsil, peaks olema: 24. weebuaril.

Järgmine „Meie Matsi“ number ilmub laupäewal, 29. märtsil l. o.